

ПЕРСПЕКТИВИ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО ДОСВІДУ

PROSPECTS OF BUDGETARY DECENTRALIZATION IN THE CONTEXT OF WORLD EXPERIENCE

У статті досліджено перспективи бюджетної децентралізації в контексті світового досвіду, проаналізовано останні дослідження вітчизняних та зарубіжних учених стосовно питань бюджетної децентралізації, її теоретичних положень та практики здійснення з урахуванням світового досвіду. Окреслено характерні ознаки організації управління в державі на засадах централізації та децентралізації. Охарактеризовано розвиток реформування вітчизняної бюджетної системи з виокремленням чотирьох етапів її здійснення. Досліджуючи світову практику, автор визначив три моделі місцевого самоврядування, а саме англосаксонську, континентальну та змішану моделі. Досвід здійснення децентралізаційних процесів розглянуто на прикладах таких країн, як Великобританія, Польща, Словаччина, Франція та Німеччина. Визначено, що в перспективі для успішної реалізації реформи бюджетної децентралізації в Україні доцільно з урахуванням досвіду світової практики привести у відповідність здійснення видаткових повноважень для забезпечення якісного рівня суспільних благ і послуг до фінансових повноважень органів місцевого самоврядування в контексті зростання власних дохідних джерел місцевих бюджетів.

Ключові слова: бюджетна децентралізація, бюджетна система, етапи реформування бюджетної системи, місцеві бюджети, органи місцевого самоврядування, світові моделі місцевого самоврядування.

В статті досліджено перспективи бюджетної децентралізації в контексті

мирового опыта, проанализированы последние исследования отечественных и зарубежных ученых по вопросам бюджетной децентрализации, ее теоретических положений и практики осуществления с учетом мирового опыта. Обозначены характерные признаки организации управления в государстве на основах централизации и децентрализации. Охарактеризовано развитие реформирования отечественной бюджетной системы с выделением четырех этапов ее осуществления. Исследуя мировую практику, автор определил три модели местного самоуправления, а именно англосаксонскую, континентальную и смешанную модели. Опыт осуществления децентрализационных процессов рассмотрен на примерах таких стран, как Великобритания, Польша, Словакия, Франция и Германия. Определено, что в перспективе для успешной реализации реформы бюджетной децентрализации в Украине целесообразно с учетом опыта мировой практики привести в соответствие осуществление расходных полномочий для обеспечения качественного уровня общественных благ и услуг с финансовыми полномочиями органов местного самоуправления в контексте роста собственных доходных источников местных бюджетов.

Ключевые слова: бюджетная децентрализация, бюджетная система, этапы реформирования бюджетной системы, местные бюджеты, органы местного самоуправления, мировые модели местного самоуправления.

УДК 336.145:352

<https://doi.org/10.32843/infrastruct38-49>

Дем'янюк А.В.

к.е.н., доцент кафедри
фінансів імені С.І. Юрія
Тернопільський національний
економічний університет

The prospects of budgetary decentralization in the context of world experience are explored in the article, recent researches of domestic and foreign scientists on the issues of budgetary decentralization, its theoretical provisions and practice of implementation considering world experience are analyzed. The characteristic features of the organization of management based on the principles of centralization and decentralization are outlined. The development of the reform of the domestic budgetary system has been characterized, with four stages of its implementation highlighted. In particular, the following stages of development of the domestic budgetary system in the context of decentralization processes were identified: the first stage of reforming began in 1991 and was determined by the Law of Ukraine "On the Budgetary System" adopted on June 29, 1995; the second stage of budget reform saw the adoption and entry into force of the Budget Code of Ukraine in 2001; the third stage of the budget reform was characterized by the adoption of the Law of Ukraine "On Amendments to the Budget Code of Ukraine" on July 8, 2010; the fourth stage of the budget reform, which began on April 1, 2014 with the adoption of the Concept of reforming local self-government and territorial organization of government in Ukraine, and continues to this day. In exploring world practice, three local government models have been identified: Anglo-Saxon, Continental and Mixed. The Anglo-Saxon model, characterized by a high level of autonomy of local self-government, is characteristic of countries such as Great Britain, Ireland, USA, Canada, India, Australia, and New Zealand. The Continental model is characterized by a combination of direct government and local self-government, and is inherent in France, Italy, Spain, Portugal, Greece, Belgium, the Netherlands, Poland, Bulgaria, and Slovakia. The Mixed model is characterized by the combination of the role of local self-government as a local authority and a representative of state power, which is characteristic of Germany and Austria. The experience of implementing decentralization processes is reviewed in the examples of countries such as the United Kingdom, Poland, Slovakia, France and Germany. It is determined that in the perspective of successful implementation of fiscal decentralization reform in Ukraine, it is advisable, in the light of the experience of the world practice, to align the exercise of budgetary powers to ensure the quality of public goods and services to the financial powers of local governments in the context of growing their own revenues sources of local budgets.

Key words: budget decentralization, budget system, stages of reforming the budget system, local budgets, local self-government bodies, world models of local self-government.

Постановка проблеми. Виняткове значення в умовах сучасного вітчизняного державотворення на засадах демократичних та ринкових трансформацій належить питанням бюджетної децентралізації у загальному контексті узгодженості розмежування повноважень і відповідальності між рівнями влади й розподілу бюджетних ресурсів для реалі-

зації покладених на них повноважень. В умовах трансформаційних перетворень питання міжтериторіального розподілу бюджетних коштів тісно пов'язані з процесами бюджетної децентралізації з урахуванням визначення критеріїв розподілу функцій та фіскальних можливостей між рівнями бюджетної системи, тому задля визначення пер-

спективних напрямів розвитку процесів бюджетної децентралізації в умовах розбудови засад демократичного суспільства та здійснення ринкових трансформацій доцільно вивчати й досліджувати світовий досвід для успішної реалізації реформи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Серед українських економістів питання бюджетної децентралізації у своїх працях розглядали такі науковці, як В. Андрущенко, О. Василик, В. Дем'янишин, О. Кириленко, В. Кравченко, І. Луніна, С. Михайленко, К. Павлюк, Ю. Пасічник, С. Савчук, В. Федосов, С. Юрій. Дослідження теоретичних положень та аналіз проблем практики бюджетної децентралізації з урахуванням світового досвіду здійснювали С. Алфьоров, Т. Барабаш, О. Бориславська, О. Демченко, М. Дубина, М. Карлін, Л. Клівіденко, Н. Пігуль та інші вчені. Велике значення для розвитку децентралізаційних процесів мали праці зарубіжних учених, таких як Ш. Бланкарт, Дж. Б'юкенен, Р. Масгрейв, П. Самуельсон, Дж. Стігліц, Д. Хайман. Дослідження вищезазначених науковців є вагомими, проте досі залишається актуальним вивчення особливостей світового досвіду процесів бюджетної децентралізації задля забезпечення успішної реалізації реформи в контексті зміцнення місцевого самоврядування та забезпечення сталого розвитку держави загалом.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення перспективних напрямів розвитку бюджетної децентралізації в Україні на основі теоретико-практичного узагальнення її світових тенденцій розвитку з урахуванням демократичних та ринкових трансформацій.

Виклад основного матеріалу дослідження.

На сучасному етапі у сфері бюджетних відносин в Україні відбувається поєднання дії двох координаційних сил, а саме ринкового регулювання та прийняття державно-управлінських рішень через процес представництва суспільних інтересів, що особливо чітко можна відстежити на місцевому рівні.

Важливо зазначити, що побудова та організація управління будь-якою системою здійснюється на засадах централізації та децентралізації. Характерними ознаками централізації є зосередження певних функцій чи діяльності на рівні вищого органу влади. Децентралізація ж, навпаки, передбачає відміну або послаблення централізації та появу інших організаційних структур, що наділені самостійністю. Вперше поняття «децентралізація» з'явилося у французькому законодавстві у XVIII ст., а децентралізаційна теорія трактувалась як обґрунтований поділ усіх адміністративних прав на ті, що належать до компетенції держави, й ті, що надаються громаді шляхом делегування повноважень [12, с. 81].

Стосовно поняття «децентралізація» існує два такі види концептуальних підходів [1, с. 31]:

– децентралізація згори (відповідне рішення обговорюється на вищому рівні державного управління, а потім імплементується нижчими рівнями);

– децентралізація знизу (від рівня громад – до рівня держави).

Необхідно зазначити, що розвиток вітчизняної бюджетної системи в контексті процесів децентралізації передбачає такі етапи бюджетної реформи в Україні.

Перший етап реформування розпочався у 1991 р. і визначався ухваленням 29 червня 1995 р. Закону України «Про бюджетну систему» [6], в якому сформульовано та врегульовано основні питання функціонування бюджетної системи в Україні, зокрема визначено дохідну й видаткову частини державного бюджету, наявність місцевих бюджетів, повноваження виконавчих органів влади щодо планування й виконання бюджетів усіх рівнів.

На другому етапі бюджетного реформування відбувалися процеси ухвалення Бюджетного кодексу України та набуття ним чинності [2] у 2001 р. Основний зміст цього етапу полягав у зміцненні системи виконання бюджету та запровадженні достовірної звітності про виконання бюджету, що базується на касовому методі обліку. В цей період було визначено такі основні завдання бюджетної реформи, як розроблення механізму досягнення найбільшої ефективності процесу управління бюджетом, забезпечення жорсткого контролю та посилення відповідальності за його виконання.

Третій етап бюджетної реформи характеризувався ухваленням 8 липня 2010 р. Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» [3]. На черговому етапі реформування вітчизняної бюджетної системи передбачався перехід до середньострокового бюджетного планування та застосування в бюджетному процесі програмно-цільового методу.

Четвертий етап бюджетної реформи, що розпочався 1 квітня 2014 р. ухваленням Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [11] й триває досі, характеризується децентралізацією владних та бюджетних повноважень загальнодержавного рівня на користь місцевого самоврядування в контексті утворення об'єднаних територіальних громад задля зміцнення місцевих бюджетів та забезпечення сталого розвитку підвідомчих територій.

Результати бюджетної реформи мають забезпечити підвищення зацікавленості органів місцевого самоврядування у зміцненні місцевих бюджетів шляхом децентралізації бюджетних повноважень, підкріплених бюджетними ресурсами, та сприяти зростанню ефективності управління місцевими бюджетами. Показники виконання місцевих бюджетів України за останні роки засвідчують, що за січень-серпень 2019 р. їх власні доходи зросли

на 29,2 млрд. грн. і становили 177,9 млрд. грн. Доцільно зауважити, що у 2014 р. власні надходження місцевих бюджетів України склали лише 68,6 млрд. грн., що майже у 2,6 рази менше порівняно з показниками за січень-серпень 2019 р. Найбільшим бюджетоутворюючим джерелом власних доходів місцевих бюджетів є податок на доходи фізичних осіб, надходження якого за січень-серпень 2019 р. становили 105,6 млрд. грн., а найвищі темпи приросту зазначеного податку мають Донецька (26,8%), Київська (24,2%) та Тернопільська (23,5%) області. Також зростання доходів місцевих бюджетів відбулося за рахунок збільшення обсягів надходжень плати за землю та єдиного податку на 22,4% і 22,5% відповідно [13].

Важливим для досягнення ефективності реформи бюджетної децентралізації є дотримання принципу фінансової самостійності органів місцевого самоврядування задля забезпечення сталого розвитку підвідомчих територій. У світовій практиці важливими є такі п'ять умов, що притаманні децентралізації [5, с. 47]:

- демократизація шляхом розвитку місцевої та регіональної автономії;
- максимально ефективно вирішення місцевих проблем;
- свобода через місцеву та регіональну автономію;

– забезпечення культурної, мовної та етнічної різноманітності;

– економічна конкуренція між місцевим та регіональним рівнями.

Розглянемо світовий досвід децентралізаційних процесів, що спрямовані на реформування адміністративно-територіального устрою, зміцнення фінансової самостійності місцевих органів самоврядування задля забезпечення сталого розвитку підвідомчих територій та надання високого рівня суспільних благ на місцевому рівні. У світовій практиці прийнято розрізняти декілька моделей місцевого самоврядування, що відображені на рис. 1.

Досвід децентралізаційних процесів у Великобританії засвідчує розширення повноважень органів місцевого самоврядування протягом останніх років. В Англії діє двоступенева система територіального управління, а саме існують графства та округи сільської місцевості в містах, проте в Уельсі та Шотландії введено одноступеневу систему місцевих органів управління. Важливо зазначити, що з травня 1999 р. зі створенням Шотландського парламенту Шотландії передано такі повноваження, як надання соціальної допомоги, охорона здоров'я, місцеве самоврядування, освіта, забезпечення житлом, спорт, мистецтво, сільське та лісове господарства, рибальство, питання залучення зовнішніх засобів і внутрішніх інвестицій для

Англосаксонська модель

(Великобританія, Ірландія, США, Канада, Індія, Австралія, Нова Зеландія)

- Високий рівень автономії місцевого самоврядування, виборність та контроль з боку населення. Відсутність на місцях спеціальних державних уповноважених, на яких покладена функція контролю над органами місцевого самоврядування. Представницькі місцеві органи формально виступають як такі, що діють автономно в межах наданих їм повноважень.

Континентальна модель

(Франція, Італія, Іспанія, Португалія, Греція, Бельгія, Нідерланди, Польща, Болгарія, Словаччина)

- Поєднання прямого державного управління і місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування мають конституційний статус, але обмежену автономію. Надання послуг на місцевому рівні зазвичай залежить від центральних агентств місцевого рівня, які також контролюють органи місцевого самоврядування.

Змішана модель

(Німеччина, Австрія)

- У деяких ланках місцевого самоврядування виборний орган може бути і ланкою муніципального управління, і представником державної адміністрації.

Рис. 1. Моделі місцевого самоврядування у світовій практиці

Джерело: складено автором на основі [5, с. 47; 10, с. 685]

економічного розвитку Шотландії. Також парламент має право змінювати ставки оподаткування на території Шотландії [7, с. 109].

Досліджуючи результати реформи децентралізації в Польщі, маємо зазначити, що в цій країні відбулося скорочення кількості повітів, гмін та воєводств, а також діє триступенева система територіальних одиниць. До власних джерел доходів бюджетів гмін належать податок на нерухомість, сільськогосподарський податок, лісовий податок, податок з транспортних засобів, з доходів фізичних осіб, податок на спадщину, а також такі збори, як гербовий, місцевий, адміністративний. Окрім того, доходи бюджету формуються за рахунок надходжень від податку на доходи фізичних та юридичних осіб, цільових субвенцій та дотацій. Наслідком реформи децентралізації у Польщі стало розмежування функцій та повноважень між державними органами влади та органами місцевого самоврядування, при цьому центральний уряд відповідає за зовнішню політику країни, національну безпеку, розвиток країни, а місцева влада забезпечує якісне надання послуг населенню підвідомчої території [4, с. 727].

Здійснення реформи децентралізації у Словаччині призвело до скасування одного рівня управління в країні, що сприяло утворенню двоступеневої системи управління на рівні районів та територіальних одиниць. Характерною ознакою реформи децентралізації у Словаччині стало здійснення фінансування власних функцій на місцевому рівні за рахунок власних доходів місцевих бюджетів, а фінансування делегованих повноважень здійснюється за рахунок цільових трансфертів. Таким чином, державна влада стала максимально відділена від місцевої, що сприяло обмеженості переліку функцій уряду [4, с. 727].

У Франції внаслідок реформи децентралізації регіонам і департаментам було надано нові повноваження у сфері соціальної допомоги, дорожнього господарства й управління навчальними закладами. В цій країні діє триступенева система територіальних одиниць, адже існують комуни, департаменти, регіони. Французькі комуни зазвичай мають незначний розмір та невелику кількість населення. Особливістю реформи децентралізації у Франції є надання можливості органам місцевого самоврядування встановлювати місцеві податки й збори, надходження від яких забезпечують близько 50% видатків регіональних бюджетів. Фінансова діяльність органів місцевого самоврядування Франції характеризується помірним зростанням податкових ставок, зменшенням заборгованості й зростанням витрат на управління. Отже, органи місцевого самоврядування у Франції наділені певною автономією, проте вони надалі порушують питання посилення децентралізаційних процесів [7, с. 108].

В Німеччині як основні принципи децентралізації були закладені принципи автономії та участі. Це федеративна країна, в якій територіальне управління здійснюється на рівні земель, округів, районів та общин, проте базовою ланкою є общини [4, с. 726]. Необхідно зазначити, що до головних функцій общин на підвідомчій території належать забезпечення діяльності інфраструктури, побутове обслуговування, соціальні питання, формування життєвого середовища, перспективне планування, громадський порядок [9, с. 217]. Общини одержують до своїх бюджетів промисловий, поземельний податок і місцеві податки, адміністративні збори й доходи від місцевих ліцензій. Фінансування витрат місцевих бюджетів общин здійснюється за рахунок дотації від федерального уряду; розрізняють цільові й загальні, механізм яких періодично реформується. При цьому наголошується на збільшенні власних доходів общин та зменшенні перерозподілу ПДВ між землями [7, с. 108]. Доцільно відзначити, що в Німеччині фінансове вирівнювання здійснюється за схожою в Україні системою за такими двома методами, як вертикальний розподіл фінансових коштів між усіма рівнями бюджетної системи та перерозподіл коштів на рівні земель, тобто між місцевими бюджетами (горизонтальний) [8, с. 127].

Висновки з проведеного дослідження. Важливість розвитку децентралізації є неодмінною складовою реформування суспільних відносин загалом та бюджетних відносин зокрема. Дослідження вітчизняної практики розвитку процесів бюджетної децентралізації та особливостей здійснення реформи децентралізації в зарубіжних країнах доводить необхідність подальшого розширення фінансової автономії на місцевому рівні та ефективності системи фінансового вирівнювання потенціалу територій. Приведення у відповідність здійснення видаткових повноважень для забезпечення якісного рівня суспільних благ і послуг до фінансових повноважень органів місцевого самоврядування в контексті зростання власних дохідних джерел місцевих бюджетів сприятиме зростанню зацікавленості на місцевому рівні щодо забезпечення сталого розвитку підвідомчих територій.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Барабаш Т., Кузькін Є., Шишко О. Вплив децентралізації на місцеві фінанси та зарубіжний досвід організації самоврядування. *Наукові праці НДФІ*. 2015. № 4(73). С. 27–41.
2. Бюджетний кодекс України, затверджений Верховною Радою України 21 червня 2001 р. № 2542-III (із змінами та доповненнями). Вінниця : Книга-Вега, 2004. 108 с.
3. Бюджетний кодекс України : чинне законодавство зі змінами та доповненнями на 25 серпня 2010 р. Київ : Алерта ; КНТ ; ЦУЛ, 2010. 110 с.

4. Демченко О., Яковенко К. Європейський досвід бюджетної децентралізації та перспективи для України. *Економіка та суспільство*. 2018. Вип. 16. С. 724–730.

5. Дубина М. Зарубіжний досвід децентралізації влади та його адаптація до українських реалій. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 27. С. 46–49.

6. Про внесення змін і доповнень до Закону Української РСР «Про бюджетну систему Української РСР»: Закон України» від 29 червня 1995 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 26. С. 589–611.

7. Карлін М. Децентралізація управління місцевими фінансами в розвинутих федеративних та унітарних країнах: досвід для України. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2016. Вип. 2. С. 103–110.

8. Клівіденко Л., Мацедонська Н. Світовий досвід бюджетної децентралізації та шляхи його впровадження в Україні. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 1(06). С. 124–129.

9. Переверзева А. Критеріальні ознаки формування об'єднаних територіальних громад: національні особливості та зарубіжний досвід. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 22. С. 216–220.

10. Пігуль Н., Люта О. Зарубіжний досвід проведення децентралізаційних реформ. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 9. С. 684–688.

11. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80> (дата звернення: 08.11.2019).

12. Савчук С. Теоретичні аспекти бюджетної децентралізації. *Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка*. 2004. Вип. 16. С. 81–85.

13. Фінансова децентралізація: за 8 місяців до місцевих бюджетів надійшло у 2,5 рази більше коштів, ніж за весь 2014 рік. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/11523> (дата звернення: 08.11.2019).

REFERENCES:

1. Barabash T., Kuzkin Ye., Shyshko O. (2015) Vplyv detsentralizatsii na mistsevi finansy ta zarubizhnyi dosvid orhanizatsii samovriaduvannia [Influence of decentralization on local finances and foreign experience of self-government organization]. *Naukovi pratsi NDFI*, no. 4(73), pp. 27–41. (in Ukrainian)

2. Biudzhetni kodeks Ukrainy. Zatverdzeni Verkhovnoiu Radoiu Ukrainy 21.06.2001 r. № 2542-III (iz zminamy ta dopovnenniamy) (2004) [Budget Code of Ukraine]. Vinnytsia: Knyha-Veha, 108 p. (in Ukrainian)

3. Biudzhetni kodeks Ukrainy: chynne zakonodavstvo zi zminamy ta dopov. na 25 serpnia 2010 r. (2010) [Budget Code of Ukraine]. K.: Alerta ; KNT ; TsUL, 110 p. (in Ukrainian)

4. Demchenko O., Yakovenko K. (2018) Yevropeiskii dosvid biudzhetnoi detsentralizatsii ta perspektyvy dlia Ukrainy [European experience of budgetary decentralization and prospects for Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 16, pp. 724–730. (in Ukrainian)

5. Dubyna M. (2018) Zarubizhnyi dosvid detsentralizatsii vlady ta yoho adaptatsiia do ukrainskykh realii [Foreign experience of decentralization of power and its adaptation to Ukrainian realities]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, no. 27, pp. 46–49. (in Ukrainian)

6. Zakon Ukrainy Pro vnesennia zmin i dopovnen do Zakonu Ukrainsoi RSR “Pro biudzhettu systemu Ukrainsoi RSR” vid 29 chervnia 1995 r. (1995) [Law of Ukraine On Amendments to the Law of the Ukrainian SSR “On the Budget System of the Ukrainian SSR”]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, no. 26, pp. 589–611. (in Ukrainian)

7. Karlin M. (2016) Detsentralizatsiia upravlinnia mistsevymy finansamy v rozvynutykh federatyvnykh ta unitarnykh krainakh: dosvid dlia Ukrainy [Decentralization of local finance management in developed federal and unitary countries: experience for Ukraine]. *Ekonomichni chasopys Skhidnoevropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*, no. 2, pp. 103–110. (in Ukrainian)

8. Klividenko L., Matsedonska N. (2017) Svitovyi dosvid biudzhetnoi detsentralizatsii ta shliakhy yoho vprovadzhenia v Ukraini [World experience of budgetary decentralization and ways of its implementation in Ukraine]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, no. 1(06), pp. 124–129. (in Ukrainian)

9. Pereverzieva A. (2018) Kryterialni oznaky formuvannia obiednanykh terytorialnykh hromad: natsionalni osoblyvosti ta zarubizhnyi dosvid [Criteria of formation of united territorial communities: national peculiarities and foreign experience]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 22, pp. 216–220. (in Ukrainian)

10. Pihul N., Liuta O. (2016) Zarubizhnyi dosvid provedennia detsentralizatsiinykh reform [Foreign experience of decentralization reforms]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 9, pp. 684–688. (in Ukrainian)

11. Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 1 kvitnia 2014 r. № 333-r. [On approval of the Concept of reforming local self-government and territorial organization of government in Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80> (accessed: 08.11.2019). (in Ukrainian)

12. Savchuk S. (2004) Teoretychni aspekty biudzhetnoi detsentralizatsii [Theoretical aspects of budget decentralization]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. V. Hnatiuka*, no. 16, pp. 81–85. (in Ukrainian)

13. Finansova detsentralizatsiia: za 8 misiatsiv do mistsevnykh biudzhektiv nadiishlo u 2,5 razy bilshе koshtiv, nizh za ves 2014 rik [Financial decentralization: local government budgets receive 2.5 times more money in 8 months than in 2014]. Available at: <https://decentralization.gov.ua/news/11523> (accessed: 08.11.2019). (in Ukrainian)

Demianiuk Antonina Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer at Department of Finance named after S.I. Yurii
Ternopil National Economic University**PROSPECTS OF BUDGETARY DECENTRALIZATION IN THE CONTEXT OF WORLD EXPERIENCE**

The purpose of the article. In the context of transformations, issues of inter-territorial allocation of budgetary resources are closely linked to the processes of budgetary decentralization, considering the definition of criteria for the distribution of functions and fiscal opportunities between levels of the budgetary system. Therefore, in order to identify promising areas for the development of fiscal decentralization in the context of building a democratic society and implementing market transformations, it is advisable to study and explore world experience for the successful implementation of the reform.

Methodology. Research methods were a method of scientific knowledge, a comprehensive approach to the study of theoretical and practical aspects of fiscal decentralization reform. The methods of analogy, statistical methods, graphic, method of analysis, synthesis, historical, method of generalization were used in the article.

Results. The prospects of budgetary decentralization in the context of world experience are explored in the article, recent researches of domestic and foreign scientists on the issues of budgetary decentralization, its theoretical provisions and practice of implementation considering world experience are analyzed. The characteristic features of the organization of management based on the principles of centralization and decentralization are outlined. The development of the reform of the domestic budgetary system has been characterized, with four stages of its implementation highlighted. In particular, the following stages of development of the domestic budgetary system in the context of decentralization processes were identified: the first stage of reforming began in 1991 and was determined by the Law of Ukraine "On the Budgetary System" adopted on June 29, 1995; the second stage of budget reform saw the adoption and entry into force of the Budget Code of Ukraine in 2001; the third stage of the budget reform was characterized by the adoption of the Law of Ukraine "On Amendments to the Budget Code of Ukraine" on July 8, 2010; the fourth stage of the budget reform, which began on April 1, 2014 with the adoption of the Concept of reforming local self-government and territorial organization of government in Ukraine, and continues to this day. In exploring world practice, three local government models have been identified: Anglo-Saxon, Continental and Mixed. The Anglo-Saxon model, characterized by a high level of autonomy of local self-government, is characteristic of countries such as: Great Britain, Ireland, USA, Canada, India, Australia, and New Zealand. The Continental model is characterized by a combination of direct government and local self-government, and is inherent in France, Italy, Spain, Portugal, Greece, Belgium, the Netherlands, Poland, Bulgaria, and Slovakia. The Mixed model is characterized by the combination of the role of local self-government as a local authority and a representative of state power, which is characteristic of Germany and Austria. The experience of implementing decentralization processes is reviewed in the examples of countries such as the United Kingdom, Poland, Slovakia, France and Germany.

Practical implications. It is determined that in the perspective of successful implementation of fiscal decentralization reform in Ukraine, it is advisable, in the light of the experience of the world practice, to align the exercise of budgetary powers to ensure the quality of public goods and services to the financial powers of local governments in the context of growing their own revenues sources of local budgets.

Value/originality. The article deals with theoretical and practical aspects of budget decentralization reform in Ukraine. Analyzing the national practice and the world experience of decentralization reform, its perspective directions of development are determined. In particular, it is growth of own sources of local budget revenues and an effective system of financial equalization of territories.